

TÖRTÉNELMI ARCKÉPEK HISTORICAL PORTRAITS

Dunkel Zoltán

Magyar Meteorológiai Társaság, 1525 Budapest Pf. 38., dunkel.z@met.hu

RÓNA ZSIGMOND

Turdosin, 1860. december 13. – Budapest, 1941. október 22.

A Magyar Meteorológiai Társaság első elnöke, alapító és tiszteleti tagja, a magyar meteorológiai és klimatológiai szakirodalom kiváló és buzgó művelője az akkori Árva vármegyei Turdosinban látta meg a napvilágot. Tanulmányait *Körmöcbányán* végezte el, 5 év alatt 7 osztályt, s végül jelesen leérettségizett. 1877-ben feljött Budapestre, a Műegyetemre, ahol 1883 novemberében matematika-fizika tanári oklevelet állítottak ki számára. Egy ideig nevelő vidéken majd gimnáziumi tanár. 1888-ban a miniszter kinevezte „*ideiglenes segéddé*” a Meteorológiai Intézetbe. *Konkoly-Thege Miklós* 1890-es igazgatói kinevezése után az időjárás-előrejelzés fejlesztésével bízta meg. Már 1898 májusában kísérletet tett 2–3 napra érvényes prognózis felállítására. Húsz évvel a ciklon modell és a frontelmélet előtt valószínűleg a légnyomási képződmények tartósabb elhelyezkedésének figyelembevételével készített előrejelzést. *Konkoly-Thege* 1899-ben maga mellé vette az ügykezelés vezetésére, aligazgatónak. Az Intézet tudományos irányú fejlődése az ő érdeme. Amíg *Konkoly-Thege* megszerezte az Intézet működéséhez szükséges anyagi feltételeket és elegendő munkaerőt, addig a szellemi irányítás *Róna* kezében volt. Az Intézet osztályait ő fejlesztette ki, s a hálózat szervezésében is hatékonyan közreműködött. Már hazai és külföldi szakkörökben is elismert szakember volt, amikor professzorai, *Cholnoky Jenő* földrajztudós és *Tangl Károly* fizikus szakmai vezetése mellett, bölcsészdoktori szigorlatot tesz le 1905-ben a kolozsvári egyetemen, s „*A meteorológiai elemek terminusközepeinek visszavezetése valódi közepekre*” disszertációjára megkapta a doktori fokozatot. Szakirodalmi munkássága elsősorban az éghajlati kutatásokhoz köti. Első átfogó műve „*A légnyomás a magyar birodalomban 1861-1890-ig*”, 1897-ben jelent meg a Természettudományi Társulat kiadásában. *Fraunhofer Lajossal* közösen írt tanulmányuk a „*Magyarország hőmérsékleti viszonyai*” az OMFI VI. hivatalos kiadványa. Az általános ismereteket és a Föld éghajlatát leíró „*Éghajlat I.*” könyve 1907-ben lát napvilágot, míg a II. kötet, amely *Magyarország éghajlatát* tárgyalja 1909-ben. Ez a 696 oldalra terjedő hatalmas munka, 93 ábrával – nagyrészt térképekkel – munkásságának fő műve. *Róna Zsigmond*nak többször is volt alkalma külföldön bővíteni ismereteit, találkozni kiváló tudósokkal. 1897-ben járt a *Sonnblickon*, 1903-ban számos németországi intézetet keresett fel. Többek között megfordult *Jénában* a *Zeiss* műveknél, *Magdeburgban* ta-

lálkozott *Assmann*-nal, *Hamburgban Köppennel*, *Stelitzben Fuess*-szal. *Konkoly-Thege* nyugalomba vonulása után 1911-ben ő lett az intézet megbízott igazgatója, majd 1912-ben a Tudományos Akadémia javaslatára a király kinevezte az Intézet igazgatójává. Első intézkedése volt, hogy 1912-ben létrehozta az Aerológiai Osztályt *Marczell György* vezetésével. Így hazánkban már 1913-ban megindultak a rendszeres aerológiai megfigyelések pilot ballonokkal, majd műszert vívó nagy léggömbökkel. Igazgatóként is meglátogatott számos meteorológiai intézetet, s 1913-ban *Lóczy Lajossal* *Madridban* képviselte hazánkat a hidrológiai, klimatológiai és geológiai kongresszuson. 1922-ben, hatvanéves korában, másodszer is felmászott a *Sonnblickra*. 1927-ben részt vett *Lipcsében* a légkörkutató nemzetközi bizottság ülésén. Alatta alakult meg a Magyar Meteorológiai Társaság 1925-ben, aminek első elnöke lett, s tizennégy éven át irányította működését és szerkesztette az *Időjárás* c. folyóiratot. Önzetlenségére és puritánságára jellemző, hogy – az akkoriban honorált – tevékenységéért nem fogadott el tiszteletdíjat és a szerkesztésért járó díjat is visszaadta a Társaságnak. A Meteorológiai Társaság kiadásában 1925-ben jelent meg „*A meteorológiai megfigyelések*” című könyve. Irodalmi működése 6 önálló kötetből, 88 eredeti értekezésből, 12 emlékbeszédből, 66 meteorológiai és klimatológiai munkáról szóló ismertetésből, 34 kisebb közleményből és több mint 300 hónapnyi időtartamra terjedő 25 időjárási áttekintésből áll. Szakmai munkásságát külföldi társaságok is elismerték. A Német Meteorológiai Társaság 1911-ben levelező tagjává, az Osztrák Meteorológiai Társaság 1936-ban tiszteletbeli tagjává választotta. A hazai *Mathematikai és Fizikai Társulatnak* alapítása óta, a *Magyar Földrajzi Társaságnak* 1904 óta volt tagja. A *Természettudományi Társulattal* is szoros kapcsolatban volt 1891-től. 1909-ben királyi tanácsos címet kapott. 1927. július 31-én vonult nyugdíjba.

Leánya, *Róna Rózsa* 1978-ban alapítványt hozott létre édesapja emlékére, fiatal pályakezdő meteorológusok szakmai teljesítményének elismerésére. A *Róna Zsigmond Alapítványt* a Magyar Meteorológia Társaság azóta is kezeli, s évről évre kiosztja a Díjat. *Róna* emlékét őrzi még a Meteorológia Szolgálat *Kitaibel Pál* utcai épületében lévő, az Intézet Centenáriumára készült mellszobor. Élete során számos kitüntetésben részesült. Ezek megtekinthetők a Meteorológiai Múzeum tárlójában.

